תפארת יוסף — שמחת תורה

וזאת הברכה אשר ברך משה וגו' (דברים ל"ג:א').במדרש (רבה דברים י"א) במה דסיים יעקב פתח משה, יעקב סיים וזאת אשר דבר להם אביהם ומשה פתח וזאת הברכה. ביאור זה המדרש, כמו דאיתא בזוה"ק (בלק ק"צ:) מאי ברכה אמשכותא, היינו שהאדם ימשיך אורו של השי"ת אל תפיסתו. ובאמת מצד השם יתברך כל הדברים שבעולם הם מלאים אור, והדומם עומד ומשבח להשי"ת כמו המדבר. אכן בעוה"ז הציב השי"ת שהאדם ימשיך אורו של השי"ת לפי הכלי שמעמיד מצידו, והיינו שימשיך האור לתוך תפיסתו. וזה כוונת המדרש, יעקב סיים וזאת ומשה פתח וזאת. וזה שאמר ד' מסיני בא, ואיתא בש"ס (שבת פ"ט:) למה נקרא שמו סיני מפני שירדה שנאה לעכו"ם עליו, היינו, כי בעוה"ז הציב השי"ת מדות שמנהג בהם עולמו. ובאמת הישראל אינו נאחז בשום מדה, ורק שמכיר שזאת המדה היא השביל שעל ידה יכול האדם להמשיך אורו של השי"ת אל תפיסתו. שאני האומות שהם נאחזים רק בגוון של המדה, ולזה בעת שמגביה השי"ת את מדותיו נתבטלו תיכף:

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את בני ישראל וגו' (דברים ל"ג:א').ביאר בזה כבוד אאמו"ר זללה"ה, שמשה רבינו ע"ה ליקט את כל הכחות מן האומות השייכים לקדושה לישראל. כי באמת אצל האומות נמצא ג"כ כחות גדולים וטובים, כמו שנמצא אצל כל הברואים מדות טובות. וכמו שאיתא בש"ס (עירובין ק':) מלפנו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמינו, אלמלא לא נתנה תורה לישראל היינו למדין צניעות מחתול וגזל מנמלה ודרך ארץ מתרנגול, רק אצלם ואצל האומות הם במדה קבועה שנמדדת להם בעת שנבראו, אבל אין להם שום בחירה. עד היכן שהאומות בזה הכח עצמו יכולים לעשות לפעמים ההיפך מרצון השי"ת. ומשרע"ה ליקט את כל הכחות השייכים לקדושה לישראל, ושישראל ילך בזה הכח ויעבוד את השי"ת בבחירתו. וזה וזאת הברכה, ואיתא בזוה"ק (בלק ק"צ:) מאי ברכה אמשכותא היינו שממשיך אורו של השי"ת עד תפיסתו, ואז מאיר השי"ת לאדם שכל אלו הכחות לא נבראו אלא בשבילו, ורואה שכל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה. וכמו שמצינו אצל אעע"ה שאיתא במדרש (רבה לך ל"ט) אפילו ספינות שהיו מפרשות בים הגדול היו נתברכות בשביל אברהם אבינו, ופריך והלא של נסך הם ומתרץ חלא מוזיל חמרא. וזה שמסיים הכתוב ד' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן, היינו שבזה העולם מחמת שנמצא עדיין תאוות רעות, מוכרח להיות מדת הכעס ג"כ כדי להנצל ע"י מתאוה הבאה לידו. וכמו שביאר כבוד אזמו"ר זללה"ה על הפסוק (משלי כ"ד:ו') כי בתחבולות תעשה לך מלחמה, וביאר, שהוא מלשון רב החובל, וכמו רב החובל אשר אם רואה שנוטה הספינה לצד אחד מטה הוא לצד אחר, הגם שלצד אחר ג"כ אינו טוב, רק כדי להנצל נוטה הוא לצד השני, כדי שיעמוד הספינה על קו השוה, כן מאחר שנמצא עדיין תאוה בעולם מוכרח להיות מדת הכעס ג"כ. והגם כי זה ג"כ איננו עדיין תכלית המכוון מהשי"ת, רק כדי להנצל מתאוה מוכרח להיות מדת הכעס בעולם. וזה דמסיים מימינו אש דת למו, היינו שכל אלו העונשין והיראות שהציב השי"ת הם רק מימינו, וימין מורה על חסד. היינו שהם הכל מאחר שהשי"ת הוא רב חסד, הציב כל אלו העונשין והיראות כדי שהאדם יכניע את הגוף ויתמשך אחר רצון השי"ת, היינו שיהיה הגוף נבלל בד"ת, וכדאיתא בירושלמי (ברכות פרק ב) בואו ונחזיק טיבותא לרישא דכד מטי למודים מנפשיה קא כרע. ואח"כ סיים אשריך ישראל ופירש"י ז"ל הכל שלך, שלאחר כל הבירורים יאיר לך השי"ת שהכל שלך, שכל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה:

ויאמר ד' מסיני בא וגו' (דברים ל"ג:ב').איתא בש"ס (שבת פ"ט:) למה נקרא שמו סיני מפני שירדה שנאה לאומות העולם עליו. והיינו כמו שאמר בזה כבוד אזמו"ר זללה"ה, כי כל הדעות של האומות הם להיפך מדעת תורתינו הקדושה. והיינו כי עיקר דעתיהם הוא, מחמת שהשי"ת כרת ברית עם האבות הקדושים לזה אין צריכין עוד לשום עבודה, ורק סומכין עצמן על זה התקיפות, והולכים ומתפשטים עצמם על זה הסמך. ובדברי תורה כתיב (דברי הימים א כ"ח:ט') אם תדרשנו ימצא לך, והיינו שהאדם מצידו צריך לדרוש ולחפש אחר אורו ית'. וכל כמה שהאדם דורש ומחפש והולך בעבודה, כן משיג אורו ית'. נמצא שאומות העולם עם דעתיהם הם מהיפך להיפך מדעת תורתינו הקדושה, וזה מורה שירדה שנאה לאוה"ע. והיינו, כי במתן תורה ירדה שנאה להם עם דעתיהם, כי השי"ת הציב במתן תורה שהאדם אין לו לסמוך על שום תקיפות ורק צריך לילך בעבודה. וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן וגו' והיינו, כי השי"ת נתן זריחה והופעה מאלו הכחות לישראל ג"כ. כי באמת יכול להיות אפילו אצל ישראל ג"כ, שיכול לשכוח ח"ו מעט בהשי"ת. ועל זה נתן השי"ת זריחה והופעה, כי מאחר שבמקום שישראל עומדים בדעה שלימה, שם הולכים בעבודה מצידם ואין סומכין עצמם על שום תקיפות. רק שלפעמים נסתר מהם, על זה מברר להם השי"ת, כי העומק לב של ישראל הוא מלא רצון ועבודה. ועל זה הרגע יוכלו לסמוך עצמם על התקיפות של קדושת אבות, כי השי"ת יבררם לטוב. מימינו אש דת למו. ואמר בזה כבוד אזמו"ר זללה"ה, שמחמת שהשי"ת יש לו גודל אהבה לישראל הציב את אלו הד"ת בגודל עונשין ואזהרות. והוא, כי מאחר שנמצא בד"ת יראות גדולות ועונשין יכול האדם להכניע את הגוף להמשך אחר רצונו יתברך. וזהו הכל מגודל אהבה שיש לו להשי"ת עם עמו ישראל. אף חובב עמים. והיינו, כי זה שאתה רואה שהאומות הם משופעים בטובה. ואף שבאמת אין להם טובה רק על הגוון, אבל על הגוון יש להם טובה. וזהו אף חובב עמים, שהשי"ת מראה להם חיבה שנותן להם טובה. וזה הכל בשביל ישראל, שישראל הוא עיקר הצינור שעל ידו משפיע השי"ת טובה לעולם. והוא מחמת שהם תכו לרגלך. והיינו שהם מכניעים את עצמם תחת רצונו ית' לזה הם נעשים עיקר הצינור לכל מיני השפעות:

אין כאל ישרון וגו' (דברים ל"ג:כ"ו).אמר בזה כבוד אזמו"ר זללה"ה שיעקב אבינו ע"ה נקרא את אלו שני השמות אל וישרון. כמו דאיתא בש"ס (מגילה י"ח.) מנין שהקב"ה קרא לו ליעקב אל שנאמר (בראשית ל"ג:כ) ויקרא לו אל אלהי ישראל. וכן נקרא ישרון. והיינו, כי שם אל מורה על כל התפשטות הטובה שנתפשט מחסד השי"ת. והשם ישרון מורה שאדם צריך להביט אל קו המדה, וימדוד את כל החסדים כמה שברצונו ית',

ומה שאין ברצונו ית' יהיה מוכן למסור תיכף להשי"ת. כי אף מדת החסד שהוא מדה יקרה מאד, ואם לא יביט לרצונו ית' יכול לצמוח מזה גודל אכזריות. לזה צריך להביט תמיד אל עומק רצונו ית'. וזה שמשרע"ה אחר כל הברכות שבירך לישראל סיים, אין כאל ישרון. והיינו שהישראל עומד תמיד ישר ומביט אל קו המדה, שכל טובה שרואה שהוא מרצונו ית' הוא מקבל. אבל במקום שמושיט פסיעה לחוץ, והיינו שכל טובה שיוצאת מגבול היקף רצונו ית', הוא תמיד מוכן ומזומן למסור את הטובה בחזרה להשי"ת ולא לקבלו:

רוכב שמים בעזרך ובגאותו שחקים (דברים ל"ג:כ"ו).שמים מרמזים על כל מיני טהרות וקדושות שנמצאים בעולם, וזה שאמר משרע"ה רוכב שמים. והוא, כי זאת צריך האדם לידע אחר כל העבודות והטהרות והקדושות שאדם מיגע עצמו בהם, צריך לדעת כי השי"ת הוא למעלה מכל אלו הדברים, ונקרא רוכב שמים. כי השי"ת יכול להעיד לפעמים על תינוק בן יומו שהוא מלא טהרה ומלא קדושה, כמו שמצינו אצל ירמיה הנביא (ירמיהו א':ה') בטרם אצרך בבטן ידעתיך ובטרם תצא מרחם הקדשתיך. וכן גם מצינו שאחר כל הטהרות והקדושות שאדם מקדש עצמו, ואם השי"ת לא יחתום עליהם לא נחשב לכלום, כמו שכתיב (איוב ט"ו:ט"ו-ט"ז) ושמים לא זכו בעיניו. ואף שאצל האדם נראין כשני הופכיים, מאחר שהשי"ת ציוה על עבודת האדם, כי השי"ת הציב רצון בזה העולם שחפץ שכבודו יהיה נשלם ע"י עבודת ישראל. ומאחר שהשי"ת יכול לפעמים להעיד על תינוק בן יומו שהוא מלא עבודה, ולפעמים נאמר ושמים לא זכו בעיניו, למה ציוה לגמרי על עבודה. לזה אמר ובגאותו שחקים. ושחקים מרמזים על כל מיני הופכיים שנמצאים בעולם, והוא כדאיתא בזוה"ק (פנחס רל"ו.) שחקים דבהון רחיים דטוחנים מן לצדיקים לעתיד לבוא ע"ש ותבין, והיינו כי אצל השי"ת לא נמצא שום הפכים כי אצלו נתאחדו כל מיני הפכים:

אתה הראת לדעת כי ד' הוא האלהים אין עוד מלבדו (דברים ד').ביאר בזה כבוד אזמו"ר זללה"ה, כי זה חלקו של משרע"ה שאין עוד מלבדו. וכמו שאיתא במדרש (רבה דברים ד) אפילו בחללא דעלמא, שאין דבר בעולם חוץ מרצונו ית'. והיינו, שהשי"ת מנהיג בכל מקום וזה כי ד' הוא האלהים. והיינו כי שם אלהים מורה כדאיתא בזוה"ק (מקץ קצ"ה.) אף פרעה אחיד בשמא דאלהים, שאמר הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו. והיינו כי שם אלהים, מורה מה שהשי"ת הלביש את אורו בלבושים כדי שיהיה לאדם תפיסה, עד היכן שזה הכח שהציב השי"ת שנדמה לאדם לפעמים שעשה ח"ו להיפך מן רצון השי"ת, נכלל ג"כ בשמא דאלהים, כדאיתא בזוה"ק (בחוקתי קי"ג.) אף שעבד עבודה זרה ג"כ נקרא בשמא דאלהים אחרים. וממילא, כיון שהציב השי"ת תפיסה זאת, שיוכל לדמות לאדם שיכול לעשות ההיפך ח"ו מרצונו ית'. מזה ניקח להאומות שנדמה להם תמיד שעושין בזדון ממש להיפך, שיש להם אחיזה באלו הכוחות, שאני ישראל שמכיר זאת, שכל זאת הציב השי"ת כדי שיהיה לו בחירה. ובאמת מנהיג השי"ת באלו הכחות ג"כ, ומנהיג אותם למעלה מתפיסתם, וישראל מכיר שכל זה החושך הציב השי"ת, כדי שיהיה מקום לעבודת האדם, כדאיתא בזוה"ק (תצוה קפ"ד.) לית נהורא אלא ההוא דנפיק מגו חשוכא. וזה היה חלקו של משרע"ה, שהכיר שאין עוד שאפילו באלו הכחות מנהג ג"כ השי"ת. וכמו שאנו רואין שלאחר עבודת חוץ שהקריבו בבמה אמרו ד' הוא האלהים (מלכים א' י"ח), היינו שהכירו שבכל הכחות מנהג השי"ת. וכמו שאנו רואין שלאחר עבודת יוה"כ שהיה ג"כ עבודת חוץ השעיר המשתלח, היינו שהיו מדחים לגמרי את הרע, ג"כ אנו אומרים שד' הוא האלהים. היינו שישראל מכיר שאין דבר בעולם חוץ מן רצון השי"ת, וכמו שאנו רואין שהשי"ת הלביש את אורו בלבושי מעשה המצות, היינו שהפנימיות של מעשה המצות הם דברי תורה. וזה מורה כמו דאיתא בזוה"ק (בלק ר"ד:) נהורא קדמאה דברא קוב"ה עלמא לית יכול עלמא למסבלא מה עביד קוב"ה עביד נהורא לנהורא לאתלבשא דא בדא. ואחר כל מעשי המצות, הוא מצוה האחרונה ועתה כתבו לכם את השירה הזאת. שאחר כל מעשי המצות הוא הכלל דברי תורה, ולזה זה היום מקיפים בד"ת. והיינו שישראל מכירים שאין שום כח בעולם חוץ מן דברי תורה, והיינו כי יש מקיפין סמוכין ומקיפין חצונות. מקיפין סמוכין היינו הלבושים ממעשה המצות, ובהם בניקל להכיר שבאלו הלבושים מנהג השי"ת, מאחר שמכיר שבאלו הלבושים מקיים רצון השי"ת. רק מקיפין חצונות, היינו שאלו הכחות שנדמה לפעמים שח"ו עושה ההיפך מן רצון השי"ת, ג"כ הישראל מכיר שבאלו הכחות ג"כ מנהג השי"ת:

אתה הראת לדעת כי ד' הוא האלהים אין עוד מלבדו (דברים ד':ל"ה).אמר כבוד אזמו"ר זללה"ה שזה היה חלקו של משרע"ה שאין עוד אפילו בחללא דעלמא. והוא, כי באמת מצד השי"ת כל הדברים שבעולם מלאים אור. אך מחמת זאת התלבשות שהציב השי"ת שאורו יתלבש בלבושים, מחמת זה נסתעף בעוה"ז לבוש כזה שאין אנו מכירין אורו ית'. ועוד זאת, שעוד נסתעף לבושים כאלה שנדמה שעוד הוא להיפך מרצונו ית'. וזה כוונת הזוה"ק (בחקותי קי"ג.) אף שמא דע"ז נמי שמא דאלהים אחרים איקרי. וזה היה חלקו של משרע"ה לקבוע בלב כל אחד מישראל, כי ד' הוא האלהים אין עוד. והיינו שישראל יחפש בכל מיני לבושים שבעוה"ז להכיר אור השי"ת הנגנז בו. ובאמת מצד השי"ת לעתיד נאמר (תהילים צ"ז:ז') יבושו כל עובדי פסל, ואיתא במדרש (תהלים מזמור ל"א) עתידה עבודה זרה שתטפח לפני עובדיה ויאמר למי עבדתם ולמי השחויתם. והיינו שלעתיד יכיר כל הבריאה, שלא היה שום לבוש בעוה"ז שלא יגיע כבוד לו ית'. שאפילו הלבוש הנדמה בעוה"ז שהוא להיפך מרצונו ית' ג"כ יגיע כבוד לאור רצונו ית'. אכן בעוה"ז הציב השי"ת שהאדם צריך להכיר בכל מיני לבושים שמקבל, איך נמצא בו אורו ית'. וזה היה חלקו של משרע"ה, שקבע זאת אצל כל ישראל שד' הוא האלהים אין עוד אפילו בחללא דעלמא: